

**Milan Nosić, *BOSANSKO-HERCEGOVAČKA EKONIMIJA*, 1,
Hrvatsko filološko društvo Rijeka, Književno-jezična knjižnica,
5, Rijeka, 1996., 292 strane**

Knjiga donosi popis naseljenih mjesta u Bosni i Hercegovini. Naziv *ekonimija* označava nazivlje mjesta prema grčkome oikos kuća i *ónoma* ime. Prvo poglavlje (str. 7. - 93.) donosi popis naseljenih mjesta po općinama, od Banovića do Živinica. Drugo poglavlje sadrži abecedni popis bosanskohercegovačkih naselja (97. - 196.), u trećem (199. - 286.) nalazi se obratni popis naselja, poredanih prema završnim dočecima (sufiksima), dok četvrto najkraće poglavlje nudi popis općina u BiH (285. - 286.). Na kraju je pogovor i bilješka o piscu knjige.

Ekonimi su vrlo važan inventar svakoga jezika. Oni su kvalitativni jezični spomenici, katkad jedini tumači prošlosti jednoga naroda. Primjerice, od ilirskoga jezika ostao nam je jedino korpus naselja u rimskoj provinciji Dalmaciji (*Tragurion, Salona, Delminium, Bigeste, Arduba* i dr.). Stoga je vrijedan svaki popis naseljenih mjesta, kako bi se nakon toga moglo pristupiti njihovom daljnjem proučavanju.

Pisac u pogovoru ne navodi prema kojem službenom popisu je rađen popis ekonima. Zadnji službeni popis pučanstva, a time i naseljenih mjesta, bio je onaj iz 1991. godine (vidi Državni zavod za statistiku RH, *Stanovništvo Bosne i Hercegovine*, Zagreb, 1995.). Iz njega vidimo da je u BiH službeno bilo 109 općina, a ne 107, kako stoji u knjizi. Naime, Nosić nije uzeo sarajevske općine Novi Grad, Novo Sarajevo, Centar i Stari Grad, već ih je stavio pod jednu općinu nazvanu Sarajevo. Ipak, u njoj se navode svi potrebiti toponimi. Na prvi pogled čudno je što autor nije naveo naglaske na zabilježenim ekonimima. To bi im svakako povećalo jezičnu uporabljivost. Katkad su upravo naglasci značajni kao razlikovni elementi: *Brôćanac* (kod Neuma) i *Broćánac* (Posušje), *Čičevo* (Konjic) i *Čičevo* (Trebinje), *Klòbūk* (Ljubuški) i *Klđbūk* (Trebinje), *Sòvići* (Grude) i *Sovići* (Mostar), *Trūsina* (Konjic) i *Trūsina* (Nevesinje). Poznato je kako hercegovački nazivi mjesta antroponimijskoga

podrijetla često zadržavaju naglasak osnovne riječi: *Hàsanovići, Alàdinići, Bòrojevići, Dàvidovići, Stànojevići, Tòdorići, Dòmanovići* i sl. Još kada bi se uz takav popis naglašanih toponima donio i popis njihovih etnika i ktetika, bio bi to vrlo dragocjen toponimijski korpus. Često je tvorba etnika i ktetika teško jezično pitanje. Ilustrativno je prisjetiti se oblika Zagoranac, Krućevčanin, Zavraćanin, Bivoljanin, Hrašnjanin od Zagorje, Krućevići, Mostarska Vrata, Bivolje Brdo, Gornje Hrasno. Naravno, bilo bi idealno kada bi se uz takav popis ekonima naveo i njihov možebitni stariji oblik, ili pak različite grafije iz starih zemljovida, arhiva i putopisa. Čak i u 20. stoljeću u Bosni i Hercegovini bilo je dosta promjena naziva naseljenih mjesta. Dostatno je, primjerice, uzeti u ruke Službeni list NRBiH, 15/55. od 22. lipnja 1955. i u njemu na pet stranica čitati promjene naziva naselja: *Svinjarevac - Ostojićevo, Bukovica Katolička - Bukovica Velika, Biskup - Krupac, Riječani Srpski - Riječani Gornji* i dr. Svakako je najdrastičniji primjer mijenjanja naselja socijalističkoga sustava *Široki Brijeg u Lištica*. Zanimljivo je kako ta promjena naziva nije ušla ni u jedan službeni popis poput već navedenoga. Pronašli smo samo jedan trag, i to je zapisnik 4. sjednice IV. redovnog zasjedanja Narodne skupštine NRBiH, održane 28. 4. 1952. (Službeni list NRBiH, 13/52., 20. 5. 1952., str. 124.): “*Stanko Naletilić predložio je da se izmijeni naziv sreza Široki Brijeg u srez Lištički. Zakonodavni odbor na sjednici usvojio je prijedlog narodnoga poslanika Stanka Naletilića.*”

Mijenjanja naziva naselja bilo je i u novije doba: *Tomislav Grad* umjesto Duvno, *Novi Travnik* umjesto Pucarevo, vraćanje naziva *Široki Brijeg*, a u ratnim zbivanjima u Bosni i Hercegovini Skupština Republike Srpske donijela je više preimenovanja: *Bosanski Novi* u Novi Grad, *Bosanska Krupa* u Krupa na Uni, *Bosanska Dubica* u Kozarska Dubica, *Odžak* u Vukosavlje, *Gradačac* u Pelagićevo, *Foča* u Srbinje i dr. Nosić ne navodi službeni izvor iz kojega je crpio nazive naselja. Sudeći po nazivima *Široki Brijeg* i *Tomislav Grad*, reklo bi se, nakon 1990. godine. Ali, ipak, u popisima naseljenih mjesta po općinama nema naziva naselja koja su imenovana ili izdvojena 1990.: *Stražbenica* (Banovići), *Barica Donja i Barica Gornja* (Bosanski Brod), *Gajevi* (Bosanski Šamac) i dr. Htijući ispitati točnost u bilježenju naziva toponima, izvršili smo letimičnu provjeru u tri nezavisna izvora odabравši deset naselja:

Nosić, Ekonimija	Statistički zavod RH	Službeni list SFRJ, 1985.
Željova	Željova	Željova
Cerici	Cerici	Cerici
Batkovići	Batković	Batković
Njegovanovići	Njeganovići	Njegovanovići
Očenovići	Očenovići	Očenovići

Voljevica	Voljavica	Voljavica
Kručevići	Kručevići	Kručevići
Kašće	Kašće	Kašće
Predgrađe	Pregrađe	Pregrađe
Bačevići	Bačevići	Bačevići

Iz navedenih provjera slijedi da je najtočniji, a time i najslužbeniji, *Imenik naseljenih mesta u SFRJ*, Službeni list SFRJ, Beograd, 1985. Statistički zavod RH donosi solidno bilježenje toponima, a najveće odstupanje od službena nazivlja pokazuje upravo Nosić (sedam od deset primjera). Na primjeru naziva *Pregrađe*, u Nosića *Predgrađe*, vidi se kako autor nije pratio promjene naziva u službenim listovima, jer je u Službenom listu SRBiH 28/81. donesena promjena naziva naselja *Predgrađe* u *Pregrađe*. Z. Resulović (VTORA JUGOSLOVENSKA ONOMASTIČKA KONFERENCIJA, Skopje, 1980.) pokazao je kako i službeni nazivi mogu odstupati od govora mještana. Primjerice, mještani govore *Kašće*, a ne *Kašće*, *Ševač Njive*, a ne *Ševaš Njive*, *Bačevići* a ne *Bačevići* (str. 294.). Sve to ukazuje da trebamo biti vrlo oprezni u traženju što točnijeg i izvornijeg naziva naselja.

Nosićeva knjiga trebala je biti opsežnija i potpunija u poglavljima gdje se navode nazivi naselja. Prvo, nisu praćene najnovije promjene naziva naselja, drugo, ima pogrešnih naziva naselja, treće, nema označenih naglasaka i, četvrto, nema etnika i ktetika. Najkorisnije je treće poglavlje, gdje se mogu uočiti dočeci i sufiksalna tvorba bosanskohercegovačkih ekonima.

Radoslav DODIG